

Designlabb — för att skapa samverkansplattform

Rädda Barnen Kalmar

Bakgrund

I vår tid sammanfaller flera stora omdaningar såsom globalisering, migration, urbanisering och digitalisering. Vi möter stora utmaningar vad gäller alla tre hållbarhetsaspekterna (ekologisk, social och ekonomisk). Samtidigt blir vårt samhälle alltmer komplext. De stora omdaningarna medför att grupper av människor hamnar i utsatthet. I alla grupper finns barn, och det är ofta de som drabbas värst. Komplexiteten betyder att utsattheten ofta har flera olika orsaker. Åtgärdar man en orsak, finns det andra som orsaker som håller kvar i utsattheten. Vårt välfärdssamhälle är uppbyggt med aktörer specialiserade på att åtgärda orsaker inom "sitt stuprör". Då utsatthet ofta har orsaker inom flera stuprör har således samhällets aktörer allt svårare att få grupper ur utsattheten. Sammantaget ställer detta helt nya krav på samhällets aktörer. För att hantera komplexiteten behöver de arbeta på nya sätt där samverkan över gränser (stuprör, sakområden, sektorer, organisationer osv) är avgörande. I samverkan behöver aktörerna använda sig av ett agilt arbetssätt, dvs att man upptäcker, planerar och agerar tillsammans och efterhand i processen.

Designlabb i Kalmar

Att arbeta i samverkan med ett agilt arbetssätt är inte lätt, men det går. Ett konkret sätt är att i en process samverka i ett så kallat "Designlabb". Kalmar lokalförening och distrikt genomför i samarbete med Sensus ett sådant designlabb med två syften. Dels att stärka Rädda Barnens arbete i Kalmar och i distriktet, dels att skapa en modell för hur man stärker Rädda Barnens lokala arbete i samverkan med andra lokala aktörer. Denna modell kan användas av Rädda Barnens lokalföreningar i andra kommuner. Sensus kan utbilda Rädda Barnens medarbetare i processledning och metodiken för designlabb.

Sammanfattning av metod och resultat

- Många av de samhällsutmaningar vi idag brottas med på lokalnivå har en karaktär som är komplex. Det är många faktorer som påverkar utmaningar som till exempel barnfattigdom, psykisk ohälsa och ojämlika livsvillkor. Det betyder att det är svårt att avgöra vilka enskilda insatser som ger positiva resultat och hur den samlade effekten skapar den förflyttning vi vill åstadkomma. Genom formen av vårt arbete i Kalmar har vi kunnat samla flera aktörer och behovsorienterat undersöka utmaningar för barn i vår kommun i ett systemperspektiv som bygger på skyddsfaktorer kring barn och unga. Formen gör det möjligt att både agera tillsammans i frågor som vi identifierat, samtidigt som vi inte stängt dörren för större och bredare samverkan. Vi gör och lär samtidigt som vi vet att de aktiviteter vi gör bara är en del av ett större system av åtgärder som behövs för att få hållbara effekter.
- Labbet har resulterat i tre arbetsgrupper har bildats:
 1. Ta fram form för ungas perspektiv/delaktighet i arbetet.
 2. Synliggöra vårt arbete och angelägenheten i ämnet där två fokusområden har bildats
 - Matkassen har satts på bordet. I Kalmar delas varje vecka ut 160 matkassa till fattiga barnfamiljer. Något som inte bör vara möjligt i ett välfärdsland som Sverige. Strider mot svensk lagstiftning. Aktörer kring bordet håller på att formeras. Rädda Barnen, Stadsmissionen och kyrkan finns Representanter från socialtjänsten kommer att bjudas in. Fler kan komma till. Syftet är att få bort matkassarna men också synliggöra systemfel.
 - "Hemlösa barnfamiljer". I Kalmar finns hemlösa barnfamiljer. som inte har en fast bostad. Något som strider mot socialtjänstlagen och får inte förekomma. Runt bordet finns samma uppsättning som ovan. Även fastighetsbolag kommer att delta. Syftet är att få bort problemet men också synliggöra systemfel
 3. Den vidare processen
 - Kärngruppen kommer att samla upp erfarenheterna och starta upp ett andra designlab. Via ett seminarium kommer fler aktörer bjudas in från den ideella sektorn – Idrottsföreningar, studieförbund mfl. Men också från näringslivet – fastighetsbolag, IKEA, matvaruktjedor – Urval kommer att göras mot bakgrund av relevans. Koppling till Länsstyrelsens och Regionens nätverk kommer att göras.

Vårt varför

Rädda Barnen i Kalmar identifierade att de ville hitta nya arbetssätt för skapa varaktiga förbättringar för barn i sin kommun. En grupp aktörer bjöds in och formulerade tillsammans på första träffen av tre behoven de såg i sin kommun och syftet med att de ville skapa en samverkan.

Behov

Barn och ungas psykiska/fysiska hälsa, livsvillkor och framtidstro påverkas av en rad olika faktorer i ett komplext system där de lokala förutsättningarna och förmågorna att skapa positiva resultat är avgörande i Sverige idag.

Behovet av nya arbetssätt och samverkan för att göra förflyttningar inom svåra områden som segregation, psykisk hälsa och ökad framtidstro hos barn och unga är stort. Samtidigt som trycket för snabba lösningar och konkreta förklaringar ökar på beslutsfattare.

Syfte

Vi vill tillsammans testa och lära hur vi kan skapa ett strukturerat arbete kring barn och ungas skyddsfaktorer med ett systemperspektiv för att anta lokala utmaningar för barn i Kalmar.

Vi vill också undersöka Rädda Barnens lokalförenings roll i detta arbete och potential att vara en aktör för att hålla i en samlad process kring barn och ungas skyddsfaktorer, samt vilka aktiviteter lokalföreningen kan bidra med kopplat till ekosystemet kring barn och ungas skyddsfaktorer.

Vi vill därmed skapa en gemensam plattform för de olika aktörer som synliggör de mest utsatta barnen och för behovsstyrt gemensamt agerande. Aktörer vi ser är relevanta i sammanhanget är bland annat offentlig sektor på kommunal och regional nivå, Rädda Barnen, Röda Korset, Stadsmissionen, Svenska kyrkan, andra religiösa samfund, idrottsrörelsen, akademi och inte minst näringsliv.

Vårt hur

- Vi använde oss av fyra olika verktyg för att skapa labbet:
 - Aktivt lyssnande – för att skapa en undersökande och öppet samtal i labbet så använde vi oss av denna modell för att uppmärksamma oss på vilka sätt vi behövde lyssna på varandra för att kunna utveckla en innovativ samtalskultur.
 - För att skapa förutsättningar att ta oss an komplexitet kring barn och unga livsvillkor i ett avgränsat perspektiv valde vi att arbeta med en socioekologisk modell av skydds och riskfaktorer för barn och unga.
 - Andetaget – Labbet byggdes upp genom denna modell där vi under första träffen öppnade upp och hade utforskande samtal kring den socioekologiska modellen. Träff två började vi upptäcka möjliga områden där vi kunde inleda arbete tillsammans. På träff tre konkretiserade vi ett av dessa område i en plan.
 - Genom vårt planeringsverktyg har vi kunnat skapa förutsättningar att påbörja arbetet tillsammans, samtidigt som verktyget skapar förutsättningar att involvera fler i både grundvalen av behov och syfte, samt det aktiva arbetet vi har konkretiserat. Det samlade arbetet har tre dimensioner: 1. verksamhetsperspektiv. 2. organisationsperspektiv 3. kulturperspektiv.

Aktivt lyssnande

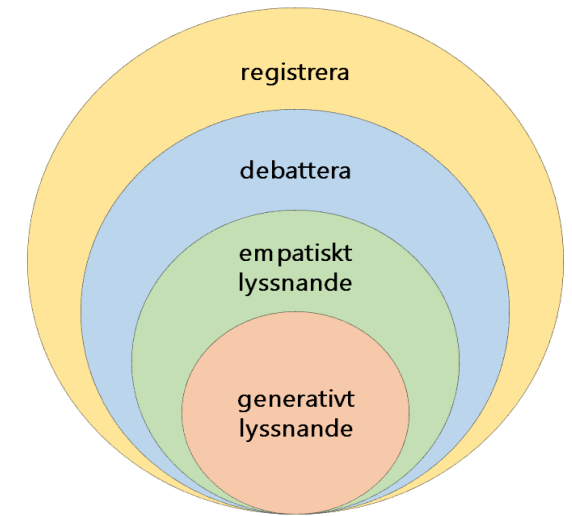
För att kunna skapa de bästa förutsättningarna för ett utforskande arbete behöver vi reflektera över olika former av lyssnande.

Registrera – vi hör men det är en form av lyssnande där vi endast registrerar att det någon form av ljud. Ex: hissmusik.

Debattera – det finns ett rätt och ett fel och vi behöver argumentera och diskutera. Ofta förbereder vi vad vi ska säga samtidigt som vi lyssnar. Ex: politisk debatt

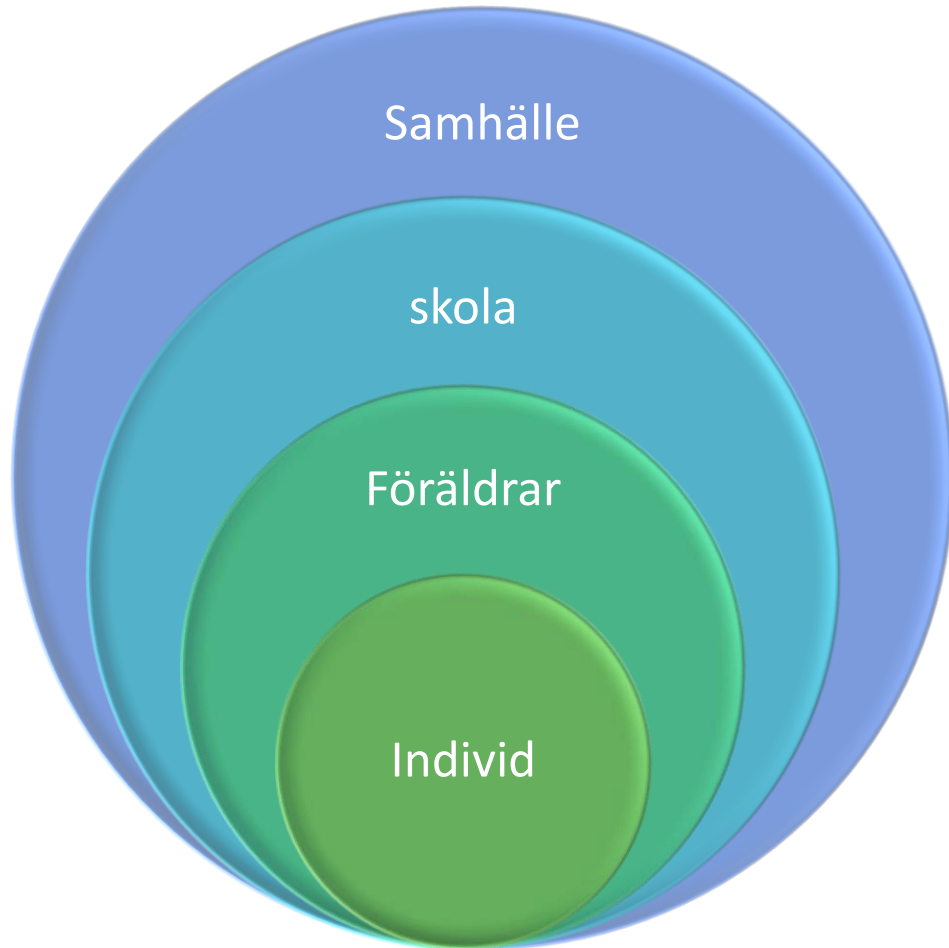
Empatiskt lyssnande – vi lyssnar för att verkligen förstå den andra personen. Ex: stödjande samtal

Generativt lyssnande – det här detta lyssnande som skapar innovation, där vi bygger på varandras idéer och kan skapa något som ingen av oss skulle kunna tänka ut på egen hand. Ex: affärsidé, tjänst, social innovation

Tillit kan generellt definieras som villigheten att visa sig sårbar baserat på positiva förväntningar på den andres intentioner eller beteende - Rousseau

Skydds- och riskfaktorer för barn och unga

Inom varje kategori behöver vi adressera tre olika nivåer:

Aktivitet – vad är det för aktivitet som syftar till att skapa goda livsvillkor för barn och unga?

Organisation – Vad krävs det från organisationen för att skapa förutsättningar för goda resultat av aktiviteten?

Struktur – Vilka strukturer möjliggör eller hindrar goda resultat och hur agerar vi utifrån dem?

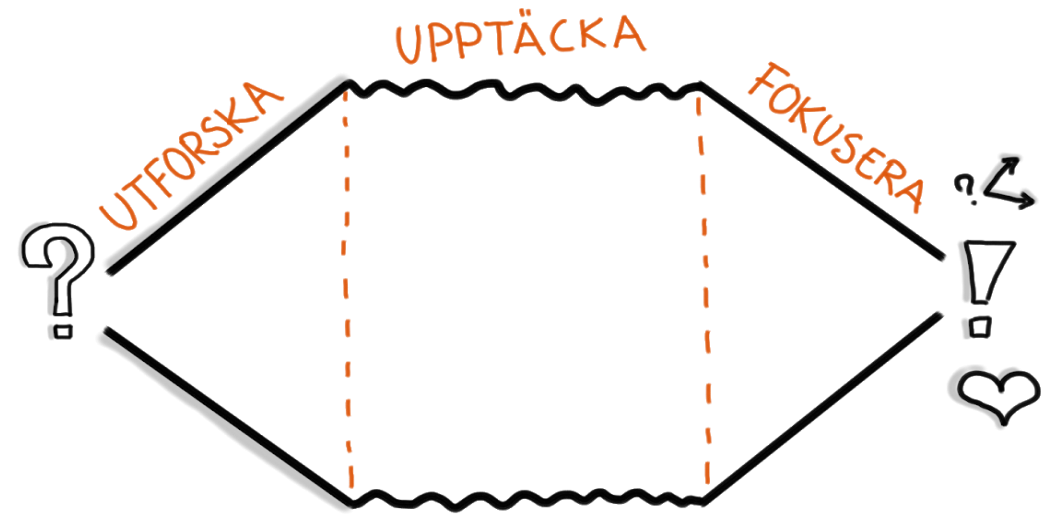
Andetaget

Andetaget är en designinspirerad process för att kunna utveckla ett behovsorienterat arbete i samskapande med andra

Utforska: bjud in andra att utforska problem och utmaningar. Det finns många olika perspektiv som påverkar komplexa utmaningar. I detta läge söker vi inte lösningar utan gemensam förståelse för de olika perspektiven.

Upptäcka: genom vårt utforskande kan vi nu upptäcka nya mönster, frågor, perspektiv och möjliga vägar framåt.

Fokusera: Vi väljer nu någon väg för att kunna skapa ett gemensamt arbete för att lära mer. Det är viktigt i detta moment att behålla all kunskap vi skapat i andetagets tidigare moment. Dels för att förstå val av inriktning men också för att det finns material för mer arbete tillsammans i det vi upptäckt.

Plan för arbetet

- För att samla vårt arbete i en plan använde vi verktyget Chaordic stepping stones, ett verktyg för att planera i komplexitet <https://www.chriscorrigan.com/parkinglot/new-version-of-the-chaordic-stepping-stones/>
- Planen i det arbete vi gjort innehåller:
 - Behov – vad är behovet vi ser och vill arbeta med?
 - Syfte – vad är syftet med att vi samlat oss och vill jobba tillsammans?
 - Människor – vilka behöver vara involverade för att vi ska lyckas och hur organiserar vi oss?
 - Principer – hur jobbar vi tillsammans i detta nätverk?
 - Koncept – vilka är det större greppen vi tar för att bidra till att behovet tillgodoses?
 - Struktur – hur strukturerar vi vårt arbete så vi kan följa utvecklingen?
 - Resultat – vad är det vi vill åstadkomma i form av materiella och immateriella resultat?

Vårt vad

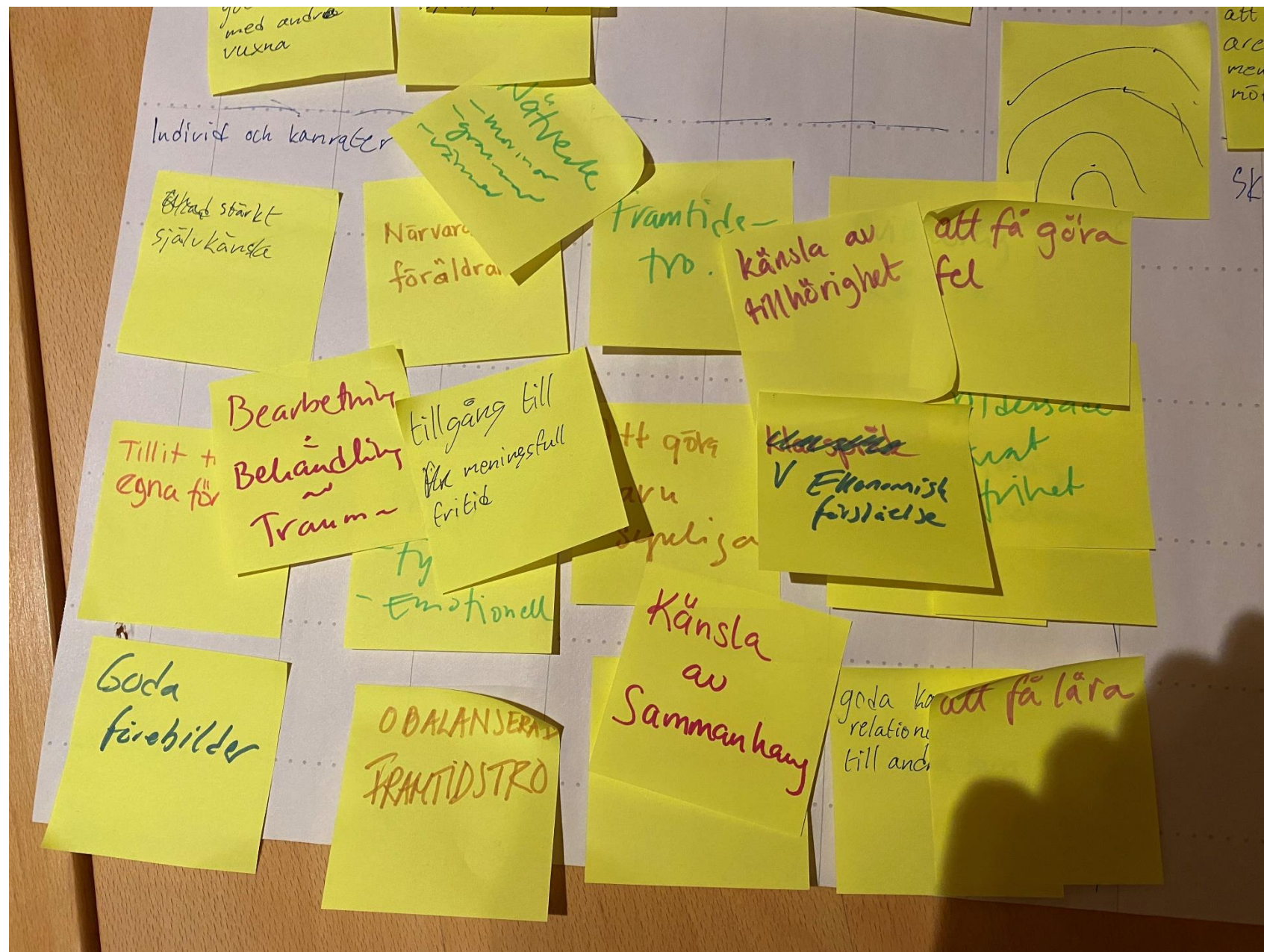
- Genom våra tre träffar skapade vi en process bestående av tre delar:
 - Vilken verksamhet behöver vi skapa?
 - Träff 1 – genom våra samlade erfarenheter och kunskaper utforskade vi behov i en socioekologisk modell för barn och ungas skyddsfaktorer och dokumenterade behov som vi stött på.
 - Träff 2 – upptäckte vi möjliga områden för insatser av i den samlade bilden vi skapat
 - Träff 3 – konkretisering av ett verksamhetsområde, ekonomisk utsatthet.
 - Hur organiserar vi oss för att arbeta tillsammans?
 - Vi har identifierat aktörer som på olika vis kan påverka i frågan och skapar förutsättningar för en bred delaktighet i det gemensamma arbetet.
 - Vilken kultur behöver vi skapa för att arbeta effektivt tillsammans?
 - I mellanrummet av många olika organisationskulturer och perspektiv behöver vi skapa förutsättningar för oss att ha en gemensam bild av hur vi ska vara med varandra och hur vi ska arbeta tillsammans. Detta har vi provat i vår process och planen innehåller också några principer vi ser behövs för det gemensamma arbetet vi kallar till.

workshop 1 – 22 november 2021

hur ser behoven ut och vilka förflyttningar vill vi ska hända?

Material från första träffen där vi utforskade tillsammans

barnet
och
kamrater

Barnet / kamrater

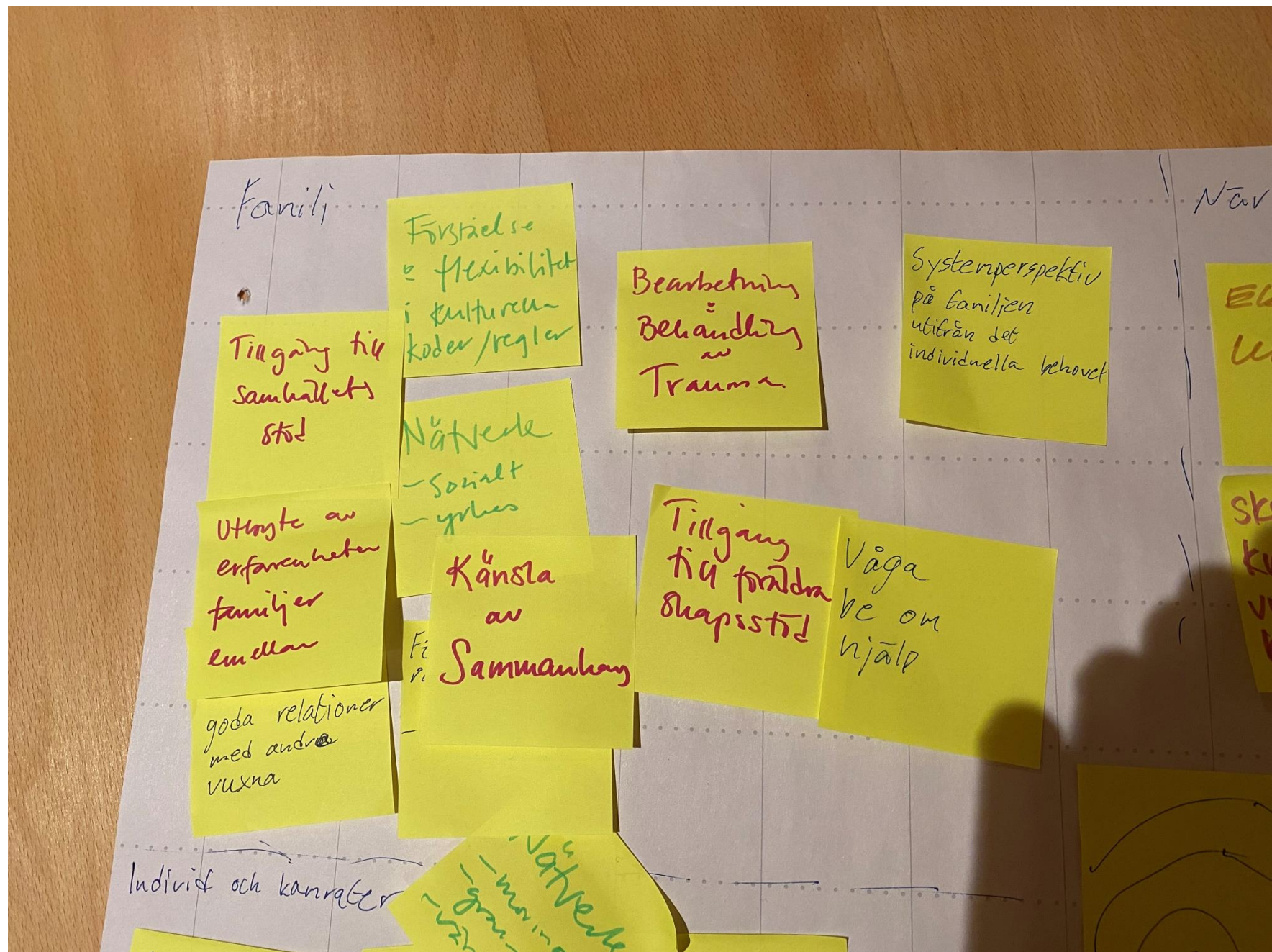
Utåt - identitet

- Stärkt självkänsla
- Att få lära
- Tydliga spelregler
- Åldersadekvat frihet
- Trygghet (fysisk och emotionell)
- Att få vara barn
- Ovillkorlig kärlek
- Att få göra fel
- Framtidstro
- Tillit till egna förmågan
- Goda förebilder
- Närvarande föräldrar
- Bearbetning och behandling av trauma

Inåt – tillhörighet och känsla

- Tillgång till meningsfull fritid
- Känsla av tillhörighet
- Nätverk
- Känsla av sammanhang
- Goda relationer till andra barn
- Jämlikhet mellan barn (socialt

familj

Familj

Tillgång till nätverk och goda relationer med andra vuxna (kasam)

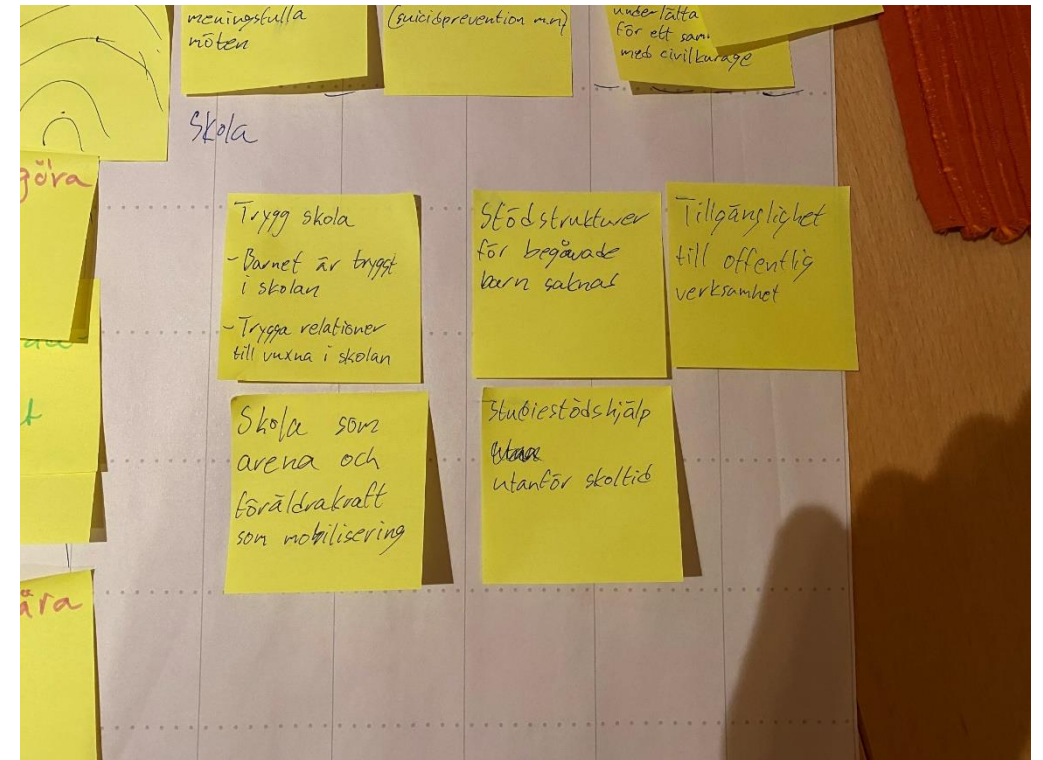
- Tillgång till nätverk socialt och yrkesmässigt
- Förståelse och flexibilitet för kulturella koder och regler
- Utbyte av erfarenheter familjer emellan
- Kasam

Tillgång till stöd och kunskap

- Systemperspektiv på familjen utifrån barnets behov
- Tillgång till samhällets stöd
- Föräldrar som inte räcker till pga sjukdom
- Att våga be om hjälp
- Bearbetning och behandling av trauma
- Tillgång till föräldraskapsstöd

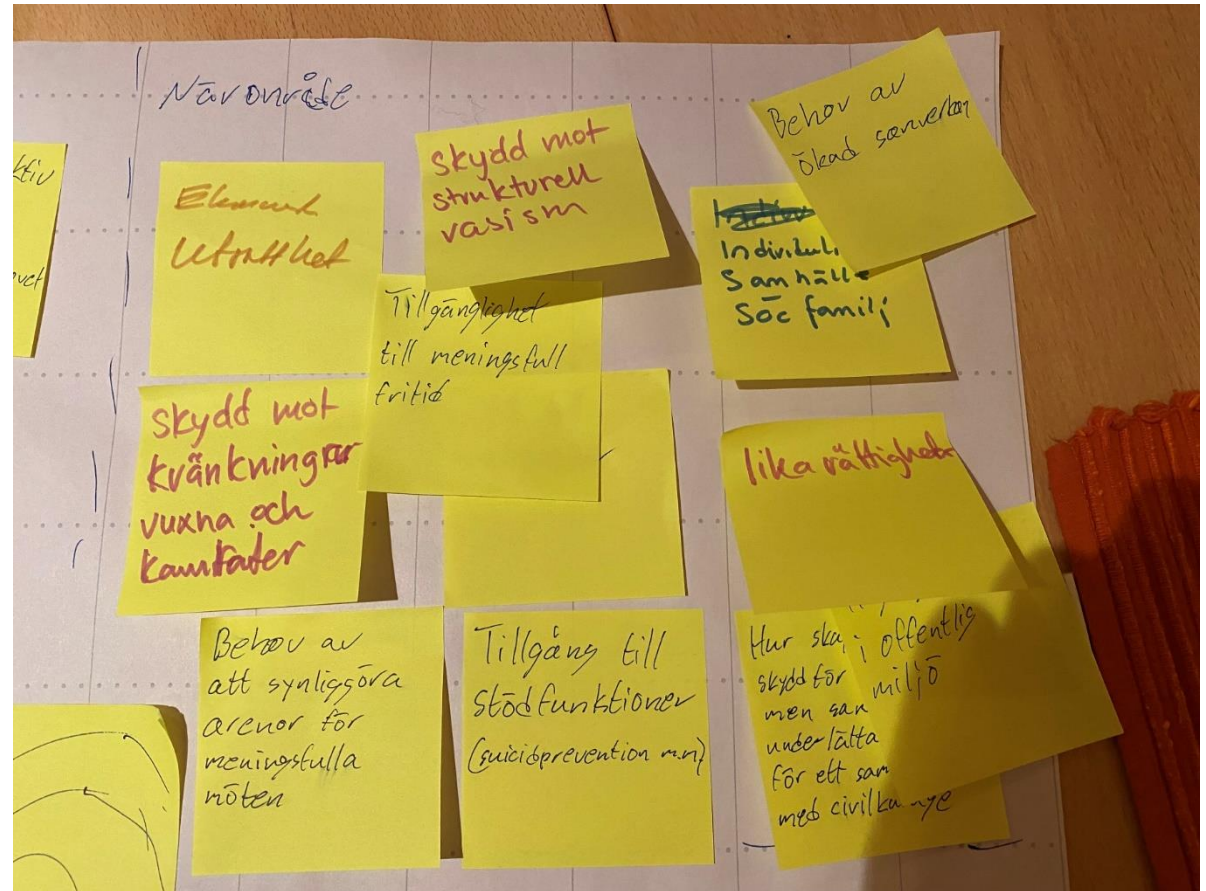
Skola

- Barnet är tryggt i skolan
 - Studiestödshjälp utanför skoltid
 - Tillgänglighet utifrån funktion
 - Stödstrukturer för begåvade barn
- Trygga relationer med vuxna i skolan
- Skola som arena och föräldrakraft som mobilisering

Närområde

- Tillgänglighet
 - Utifrån funktion m.m.
 - Närhet till stödfunktioner
 - Närhet till meningsfull fritid
- Ekonomisk utsatthet
- Individualistiskt samhälle vs den sociala familjen
- Rättighetsperspektiv
 - Behov av tidiga insatser
- Tillit till myndigheter och ökat behov av samverkan
- Barnets rättigheter medför ett skyddsansvar
 - Skydd mot kränkningar från vuxna och kamrater
 - Skydd mot strukturell rasism
 - Ökat civillurage

workshop 2 – 20 december 2021

vad kan vi skapa för verksamhetsområden av de vi utforskat?

Under vår andra träff hittade vi fem verksamhetsområden utifrån den socioekologiska modellen vi utgått från i arbetet:

- Ekonomisk utsatthet
- Tillgänglighet inom offentliga insatser för unga
- Samverkan mellan skola och andra aktörer
- Migrationsfrågor och utmaningar som familjer möter
- Barns egenmakt och inflytande

För att kunna påverka en hållbar förändring arbetar vi utifrån en hypotes att verka på flera nivåer samtidigt inom dessa verksamhetsområden:

- Vad är det för aktiviteter som kan påverka för positiva förändringar i frågan?
- Vad behöver vi göra på en organisationsnivå, både inom våra organisationer och i mellanrummet, för att skapa kraft och effekt av de aktiviteter vi valt att genomföra?
- Vad är det på en strukturell nivå som hindrar eller möjliggör en positiv förflyttning och skapar möjlighet för oss att genomföra på organisatorisk- och aktivitetsnivå?

workshop 3 – 17 januari

vad behöver vi göra?

Under vår sista träff konkretiserade vi en plan för att börja arbeta tillsammans kring ekonomisk utsatthet.

1. Behov – *vilket behov vi sett hos barn i vår stad och hos aktörer*

Vi har sett att barn i vår stad inte har möjligheter att delta på lika villkor, att få lov att vara barn. På grund av familjens ekonomiska situation tar barnen på sig ett orimligt ansvar som gör att de isolerar sig från sina kamrater vilket leder till utanförskap. Föräldrars behov att ta del av information och insatser att stärka familjens situation hindras av ohälsa och samhällets aktörer har en samlad bristande förmåga att skapa positiva förändringar i frågan.

2. Syfte – *varför vi ser att vi behöver samverka*

Vi tar ett gemensamt ansvar! Genom ett samlat grepp vill vi nu bjuda in till en samverkan som ska ta sig an grundorsaker till de problem vi ser. Vi vill skapa en samverkan som inkluderar alla sektorer där vi tillsammans ser vad vårt enskilda ansvar är, så väl som vårt kollektiva, för att skapa förutsättningar för vår stad att bli sitt bästa jag. Vi strävar efter att stötta varandra i våra utmaningar och tillsammans söka sektorsöverskridande lösningar på den ekonomiska utsattheten i vår stad. Vi ska se till att inga barn lever i utsatthet

3. Människor – vilka vi tror behöver vara med i samtalet

Vi har delat in oss i två grupper:

1. Kärngruppen som har gjort ett förarbete och tar ansvar för att driva vårt gemensamma arbete framåt:

Ann-Sofie Lagercrantz, Susanne Lundström, Maria Karlsson, Anna Rubio Lind, Jan Bolin, John Heyne, Per-Ola Hedenius.

2. Nätverket som har möjlighet att skapa förflyttning i de frågor och aktiviteter vi identifierat tillsammans. Arbetet ska vara behovsstyrt utifrån de personer som berörs av frågan. Nätverket sitter på värdefull kunskap och kontakter för att identifiera behoven. Kärngruppen skapar förutsättningar för nätverket att agera tillsammans.

4. Principer – Hur vi kommer arbeta tillsammans

Skapa och stärka relationer - Vi jobbar för att bygga relationer som håller över tid och gynnar det långsiktiga perspektivet som vårt samarbete har.

Strategiskt – Vi är strategiska i vårt arbete för att öka nyttan för invånare i vår stad. Vi verkar för att positionera oss som en viktig samarbetspartner för aktörer som vill arbeta för en hållbar utveckling.

Aktionsbaserat arbete – Vi vet att förändring endast sker genom att göra. Vi lär oss och skapar nya innovationer som är till nytta för invånare i Helsingborg genom görandet.

Bygga kapacitet – Vi vet att lärande är en central del av förändringsprocesser och fokuserar på att bygga kapacitet hos var och en som är i kontakt med vår plattform.

Vänd er till varandra – När arbetet blir svårt eller konflikter uppstår vänder vi oss till varandra för att lösa utmaningen och arbeta vidare för det gemensamma bästa.

Ärlighet och intention – Vi är ärliga mot varandra och litar på varandras intention att göra vårt bästa för varandra.

Kollaborativt ledarskap och samägarskap – Vi leder tillsammans och tar gemensamt ansvar för att utveckla vårt delade arbete.

Engagemang – Att leda och utveckla tillsammans tar tid och engagemang från var och en av oss krävs för att nå de mål som vi tillsammans satt upp.

5. Koncept – vilka är våra övergripande inriktningar som vi kan jobba med över tid

Vi har sett att det krävs ett systemperspektiv i frågan där vi tillsammans adresserar frågan på olika nivåer. Kärngruppen har inlett med att identifiera några aktiviteter på tre olika nivåer. Dessa nivåer kommer utgöra koncept, strategiska inriktningar, i detta arbete. Vi vill att de aktiviteter som vi identifierar växelverkar med varandra i de olika inriktningarna.

Struktur

- Skapa ”mission” inriktning tillsammans – vad är det vi ska följa/utvärdera m.m.

Organisation

- Synliggöra vårt samarbete i detta initiativ
- Rundabordssamtal för att öka kunskapen, förståelsen och ta fram möjliga lösningar
- Bygga värdekedja av insatser tillsammans med nätverket
- Skapa förutsättningar för mandat hos de som är med
- Bygga på angelägenhetsfrågan – vem är engagerad att vara med i arbetet
- Bygga in en bra form för ungas inflytande och påverkan på strukturen

Aktivitet

- Öka synligheten/info av de stöd som finns för vuxna/familjer/barn
- Paneldebatt – utgångspunkt barnfattigdom och barnkonventionen
- Seminare och uppföljning – barnfattigdom och ekonomisk utsatthet
- Bygga arbetsgrupp av unga så deras perspektiv kan påverka arbetet

6. Struktur – hur vi kommer ta oss an uppgiften

Forma arbetsgrupper

- Arbetsgrupp 1: Ta fram form för ungas perspektiv/delaktighet i detta arbete
 - Seminarium/parlament kring tema områden i socioekologisk modell
 - Fokusera på mötesplatser för att skapa och bygga på relationer
 - Hitta kopplingen mellan generella och specifika insatser för att stödja varandra och barn på ett bättre sätt.
- Arbetsgrupp 2: Synliggöra vårt arbete och angelägenheten i ämnet
 - Skapa info med fokus på de mest utsatta
 - Utveckla berättelsen om de enskilda barnet (ex. lilla hjärtat)
 - John har sammanhang där unga vill bidra med sin kunskap
 - Skapa kontakter och förankring med olika personer för att vårt arbete ska landa bra och involvera fler.
 - Koppla till regional överenskommelse
- Arbetsgrupp 3: Den vidare processen
 - Seminarium för att samla engagemang och de som vill vara med framåt
 - Med resultatet av vår workshopserie kommer vi ta kontakt med de intressenter vi identifierat för att se om det finns ett engagemang att samverka kring socioekonomisk utsatthet.
 - Vi kommer skapa inbjudan till en workshopserie för att utveckla samverkan och handling kring ämnet.
 - En workshopserie med tre träffar kommer att planeras utifrån den form som vi jobbat med.

Prioriterat fokus på arbetsgrupp 1 och 2 för att skapa förutsättningar för arbetsgrupp 3

7. Resultat – vad vi tänker oss detta arbete ska åstadkomma

Materiella

- Dokumentation av workshopserien
- Handlingsplan för möta ekonomisk utsatthet i samverkan

Immateriella

- Nya relationer
- Större förståelse för utmaningen och dess komplexitet